

Wilanów: Zadania ćwiczące twórcze myślenie i kreatywne pisanie

Przeznaczenie: jako ćwiczenia edukacyjne w szkole oraz w edukacji nieformalnej.

Grupa wiekowa: minimum 10 lat, z możliwościami indywidualnych adaptacji do wieku grupy.

Scenariusze:

Kreatywne pisanie:

1. Baśniowy Wilanów – str. 2-4.
2. Tramwaj do Wilanowa – str. 5-6.
3. Regulamin – str. 7.

Wanda Rutkiewicz i Himalaje:

4. Wanda Rutkiewicz ° Himalaistka – str. 8-9.
5. Skojarzenia – str. 10-11.

Dodatkowe informacje: scenariusze przygotowane zostały przez Fundację Loesje Polska w ramach projektu „Wilanów: Rozbaw miasto łaskotaniem ulic” dofinansowanego ze środków Dzielnicy Wilanów m.st. Warszawy, w trakcie którego odbyła się gra terenowa inspirowana przestrzenią ulic Wandy Rutkiewicz, Resorowej, Radosnej i Gubinowskiej oraz osiągnięciami Wandy Rutkiewicz. Poniższe ćwiczenia to zmodyfikowane do formy scenariusza wybrane zadania z gry.

Jeśli zadania realizujesz na Wilanowie, możesz spytać, co grupa wie o nazwie i historii dzielnicy. Możesz opowiedzieć, że miejscowość Wilanów Wieś, która przekształciła się w dzisiejszy Wilanów, pierwotnie nosiła nazwę Milanowa (albo inną zbliżoną, np. Milanowo). Pierwsze zapiski o niej pojawiają się w XIII w. Obecna wywodzi się od określenia Villa Nova, którym Jan III Sobieski nazwał swoją rezydencję wybudowaną w stylu włoskiej willi otoczonej ogrodem. W języku polskim nazwy miejscowości zakończone na -ów zwyczajowo pochodzą od właściciela (imienia męskiego), np. Piotrków. Nazwy od imion kobiecych kończą się często na -in, np. Anielin. Właścicielem lub zarządcą Milanowa była więc prawdopodobnie osoba o imieniu zawierającym część „mil-”, np. Milan. To imię o słowiańskich korzeniach jest wciąż popularne na Bałkanach. „Mil-” występuje też w słowach „miły” i „miłość” oraz innych słowiańskich imionach takich jak: Miłosz, Miłostaw/a, Miłorad/a, Bogumił/a, Milena.

Więcej o historii Wilanowa znajdziesz na: www.wilanow.pl/o-wilanowie/historia-wilanowa

Dodatkowe zadania z gry na Wilanowie dostępne są w **notatniku kreatywnym** w linku www.loesje.pl/zasoby. Można je indywidualnie zaadaptować do formy ćwiczenia edukacyjnego.

SCENARIUSZ 1: BAŚNIOWY WILANÓW

Cele: Zapoznanie z tradycją opowiadania baśni i stworzenie inspirowanego nią krótkiego tekstu.

Rozwijane umiejętności: twórcze myślenie, kreatywne pisanie, rysowanie, współpraca w grupie.

Formy pracy: indywidualna, w parach, grupowa (do wyboru).

Materiały: Kartki, długopisy, flamastry lub/i kredki.

Przebieg zajęć:

1. Poproś, aby każda osoba/grupa zapisała odpowiedzi do poniższych poleceń.

Możesz je wcześniej wydrukować i rozdać na początku zajęć.

A) Wybierz/cie dowolną cyfrę → 1 2 3 4 5 6

B) Wybierz/cie dowolną literę → A B C D E F

C) Zapisz/cie nazwę dowolnej ulicy na Wilanowie →

2. Odczytaj odpowiedzi przypisane cyfrom i literom i poproś, aby każda osoba/grupa zanotowała odpowiedź zgodnie z tym, jaką cyfrę i literę wybrała w kroku 1.

1 - gościnnie/y	A - troll
2 - przezorny/a	B - weterynarz
3 - asertywna/y	C - alpinistka
4 - punktualny/a	D - pirat
5 - wytrwała/y	E - jesieniara
6 - tajemniczy/a	F - jeź

3. Poproś, aby każda osoba/grupa stworzyła nazwę postaci na podstawie zakreślonych słów oraz zanotowanej nazwy ulicy. Słowa można odmieniać, można też dodać inne słowa, prefiksy (np. Niegościnnie Troll z ulicy Wandy Rutkiewicz).

4. Poproś, aby każda osoba/grupa narysowała wymyśloną przez siebie postać. Jeśli praca odbywa się w grupach – kolejne osoby podają sobie kartkę i każda dorysowuje nowy fragment postaci.

5. **Poproś**, aby każda osoba/grupa stworzyła krótką baśń/bajkę, w której właśnie wymyślona postać odgrywa ważną rolę.

Wyjaśnij krótko, jakie są najważniejsze cechy baśni/bajek. Możesz zadać pytania naprowadzające dostosowane do wieku i potencjalnej wiedzy grupy, np.

- Jakie baśnie pamiętacie? Kto je pisał?
- Co to są zwroty akcji?
- Co się dzieje w baśniach?
- Czy świat baśni jest realistyczny?
- Czy w baśniach jest dużo akcji?
- Czy baśnie czegoś uczą? Jeśli tak, czego?

Co jest ważne w baśniach/bajkach?

W skrócie: wydarzenia i zwroty akcji, czyli **fabuła**, oraz **magia** – sprawia, że postacie przechodzą przemianę, a ich życie się zmienia, w przypadku bohaterów/bohatek – często na lepsze. W baśniach przedmioty, zwierzęta i rośliny mają magiczną moc – poproś, aby każda osoba/grupa wykorzystowała to w swoim opowiadaniu.

Poza tym **morale** – odpowiedź, jak warto postępować albo nie.

Jak zacząć?

Zapytaj, jakie zdania otwierają baśnie. W przypadku wahania grupy na początku, odpowiedz:

- Pewnego razu...
- Za siedmioma górami, za siedmioma lasami...
- W dawnych czasach, gdy...
- W odległej krainie...

Zasugeruj, że można wymyślić własny początek dostosowany np. do charakteru postaci czy miejsca, podobnie jak zrobił to George Lucas w „Gwiezdnym wojnach”, które są współcześnie wymyśloną baśnią („Dawno, dawno temu w odległej galaktyce”).

Opowiadanie baśni

Jeśli praca odbywa się w grupie, zamiast spisywać opowieść, można opowiedzieć ją wspólnie.

Nawiąże to do tradycji opowiadania baśni. Zanim baśnie zostały spisane – były opowiadane i ich kolejne wersje różniły się między sobą. Publiczność aktywnie uczestniczyła w opowiadaniu: głośno reagowała w strasznych lub szczęśliwych momentach; nagradzała brawami zwroty akcji; podpowiadała pomysły, gdy osoba opowiadająca wahała się. Osoba, która zaczyna – pokazuje rysunek z postacią i opowiada 1-2 zdania, a później przekazuje dalej. Pozostałe osoby żywo reagują jako publiczność.

Podpowiedz, że w trakcie opowiadania lub pisania warto pamiętać o wartkiej akcji (licznych wydarzeniach i zwrotach akcji), które łatwo utrzymać dzięki konstrukcji:

- **NIESTETY...**

- **NA SZCZĘŚCIE...**

Te słowa można naprzemiennie dodawać na początku zdań.

Poproś też, aby zwroty akcji i kolejne wydarzenia były ze sobą powiązane – nawet mimo magii w baśniach kolejne wydarzenia powinny wynikać z wcześniejszych zdarzeń i decyzji bohaterów/ek.

Jeśli ćwiczenie realizujesz w pierwotnej lokalizacji gry na Wilanowie, poproś, aby osoby uczestniczące w zajęciach odszukały adres ul. Wandy Rutkiewicz 2 i zapisały, kto patronuje mieszczącemu się tu budynkowi.

To **Jean de La Fontaine** – wykorzystaj postać pisarza do wprowadzenia informacji o tradycji spisywania i pisania baśni/bajek, np.

Bajki to dziś klasyka literatury francuskiej, a w XVII w. ukazały się:

– 1668-1694: „Fables” (Bajki) – Jeana de La Fontaine,

– 1697: „Histoires ou Contes du Temps passé, Les Contes de ma Mère l'Oye” (Historie albo baśnie z dawnych czasów, Bajki Babci Gąski) – Charles'a Perrault,

– 1697: „Les Contes des Fées” (Bajki wróżek) – Madame d'Aulnoy.

To **bajki literackie** – napisane na podstawie konwencji np. bajek Ezopa lub baśni przekazywanych kolejnym pokoleniom w tradycji ustnej. Jako utwory literackie mają autora lub autorkę.

Bajki ludowe to tradycja ustna – opowiadania bez przypisanego autorstwa. Są dobrem kulturowym i tradycją niematerialną. Bajka ludowa to inaczej „baśń”, a dawniej określano tak pogłoski i plotki. Polskie słowo „baśń” zbliżone jest znaczeniowo do niemieckiego określenia bajek, „Märchen” (również oznaczającego plotkę, wieść gminną). Angielskie „fairy tales” pochodzi od tytułu „Les Contes des Fées” – mimo że w niewielu bajkach występują wróżki.

W Couleur Café przy ul. Wandy Rutkiewicz 1 znajdziesz „Bajki międzykulturowe” z baśniami z całego świata. Osoby uczestniczące w zajęciach mogą poszukać w nich podobieństw do już znanych im opowieści.

SCENARIUSZ 2: TRAMWAJEM DO WILANOWA

Cele: Zapoznanie z twórczością Stefana Wiecheckiego i gwarą warszawską oraz historią Wilanowa.

Rozwijane umiejętności: twórcze myślenie, kreatywne pisanie, współpraca w grupie.

Formy pracy: indywidualna, w parach, grupowa (do wyboru).

Materiały: Wcześniej przygotowane wydruki, długopisy.

Przebieg zajęć:

1. Wydrukuj i rozdaj:

A) większe kartki z poniższym tekstem, w którym brakuje pojedynczych słów,

B) mniejsze kartki, na których będą słowa, w których brakuje w tekście.

Wersję kartek do szybkiego wydruku znajdziesz na końcu pliku.

A)

– Przepraszam panie szanowny, czy ten tramwaj faktycznie do Wilanowa posuwa?

– Tak. [...]

– Rzuć pan okiem na tych pasażerów, co ich pan wieziesz. Do mieszkania króla Sobieskiego się udają, a poubierali się łachudry jak na plażę do Kozłowskiego*. Bez marynarek, bez kapeluszy, krawatów nawet niektóre _____ nie mają. Na gołego niedługo zaczną po królewskim stołowym pokoju się _____. Za dawnych czasów taka rzecz była nie do pomyślenia. Do Wilanowa bez sztywnego _____ nikt by się nie ośmielił przyjechać, bo po pierwsze ze wstydu przed znajomymi by się spalił, a po drugie _____ wilanowskie w niebieskich kapotach i czarnych kapeluszach przy bramie stojeli i każdego jednego co pod względem wyglądu na gościa do pałacu nie pasował za krawat i _____ do ogrodu kwiaty wąchać. [...]

W tej chwili elektrowóz zatoczył łuk na wilanowskiej _____ i przystanął. Z wnętrza wysypał się tłum wycieczkowiczów, obciążony paczkami i walizkami z żywnością.

**plaża braci Kozłowskich - popularna przedwojenna plaża prywatna na terenie prawobrzeżnej Warszawy, zlokalizowana - podobnie jak Poniałówka - na południe od mostu Poniałowskiego. Od 09.06.1935 r. warszawiaków w jej okolicę dowoziła sezonowa linia tramwajowa „Extra”.*

B)

PĘTLICA - pętla

PĘTAK - lekceważąco o kimś np. niepoważnym, nieporadnym

DZWONIEC - dozorca

BRADZIAŻYĆ - wieść hulaszczy tryb życia, bawić się

WONT - won (uciekaj/cie stąd)

PÓŁKOSZULKA - sztywny gors z kołnierzykiem wkładany na koszulę

Kolejność uzupełnień w tekście:

1) pętaki

3) półkoszulka

5) wont

2) (się) bardziażyć

4) dzwońce

6) pętlicy

2. Poproś, aby każda osoba/grupa uzupełniła tekst brakującymi słowami. Można je odmieniać.

3. Spytaj, czy są osoby chętne, by przeczytać uzupełniony tekst z podziałem na role.

3. Zainicjuj dyskusję związaną z tekstem, dzięki której zapoznasz grupę z twórczością Stefana „Wiecha” Wiecheckiego i gwarą warszawską, np.

a) Czy po stylu wypowiedzi domyślacie się kto jest autorem tekstu?

b) Może wiecie, gdzie w centrum Warszawy jest pasaż jego imienia?

c) Czy podobne rozmowy można usłyszeć dziś? Jeśli tak, do czego się odnoszą?

4. Poinformuj, że tekst z wycięciami pochodzi z felietonu „Tramwajem do Wilanowa” Stefana „Wiecha” Wiecheckiego (10.08.1896-26.07.1979), który w swoich tekstach uwiecznił gwarę warszawską. Julian Tuwim nazwał Wiecha „Homerem warszawskiej ulicy”.

Opisana przez Wiecha linia tramwajowa do Wilanowa funkcjonowała w latach 1937-1973. Pierwszy fragment jej trasy, od pętli Sadyba do krańca Wilanów przez ulicę Powsińską i Wiertniczą, uruchomiono 15.05.1937 r.

Felieton znajdziesz w linku:

www.gwara-warszawska.waw.pl/wiech/tramwajem-do-wilanowa-stefan-wiechecki-wiech

5. Wprowadź informacje o Wiechu i jego twórczości oraz gwarze (warszawskiej i nie tylko) dostosowane do wieku grupy.

Słownik gwary warszawskiej dostępny jest na www.gwara-warszawska.waw.pl/sloownik

SCENARIUSZ 3: REGULAMIN

Cele: Zapoznanie z formułą regulaminu.

Rozwijane umiejętności: twórcze myślenie, kreatywne pisanie, rysowanie, współpraca w grupie.

Formy pracy: indywidualna, w parach, grupowa (do wyboru).

Materiały: Kartki, długopisy, flamastry lub/i kredki.

Przebieg zajęć:

1. Poproś, aby każda osoba/grupa zanotowała:

A) 4 rzeczy, które są w zasięgu jej/ich wzroku.

(po zanotowaniu słów-rzeczy możesz poprosić, aby zrobić pod nimi kreskę – oddzieli je od dalszych notatek)

B) 4 czynności, które można wykonywać na terenie budowy.

2. Poproś, aby spośród rzeczy z punktu A) każda osoba/grupa wybrała i zaznaczyła jedną.

3. Poproś, aby każda osoba/grupa stworzyła krótki regulamin korzystania z wybranego „słowa”, np. regulamin korzystania z okna.

Należy przy tym wkomponować w niego wszystkie słowa-czynności z punktu B) – w dowolnej kolejności; można je odmieniać. Regulamin można zilustrować albo w całości narysować.

4. Wprowadź informacje o specyfice formy, jaką jest regulamin, dostosowane do wieku grupy.

Dyskusję możesz zainicjować pytaniami naprowadzającymi, np.

- Czym jest regulamin?

- Po co są (nam) regulaminy?

- Z czego się składa regulamin?

- Jak długi/krótki może być regulamin?

SCENARIUSZ 4: WANDA RUTKIEWICZ ° HIMALAISTKA

Cele: Zapoznanie z postacią Wandy Rutkiewicz.

Rozwijane umiejętności: twórcze myślenie, współpraca w grupie.

Formy pracy: indywidualna, w parach, grupowa (do wyboru).

Materiały: Wcześniej przygotowane wydruki, długopisy.

Przebieg zajęć:

1. Wydrukuj i rozdaj kartki z poniższymi zdaniami związanymi z Wandą Rutkiewicz.

Wersję kartek do szybkiego wydruku znajdziesz na końcu pliku. Zależnie od wieku grupy, możesz dodać dowolne inne zdania związane z postacią i osiągnięciami himalaistki.

A) Wanda Rutkiewicz studiowała aktorstwo.

prawda ° fałsz

B) Wanda Rutkiewicz w 1962 r. ukończyła kurs taternicki na Hali Gąsienicowej.

prawda ° fałsz

C) Wanda Rutkiewicz urodziła się na terenie dzisiejszej Litwy.

prawda ° fałsz

D) Wanda Rutkiewicz zdobyła Mount Everest 16.10.1978 r.,
czyli tego samego dnia, w którym Karol Wojtyła został Janem Pawłem II.

prawda ° fałsz

E) Znak zodiaku Wandy Rutkiewicz to waga.

prawda ° fałsz

F) Wanda Rutkiewicz mieszkała na Wilanowie.

prawda ° fałsz

2. **Poproś** osoby/grupę o wskazanie, czy stwierdzenia uznaje za prawdziwe lub fałszywe.

Jeśli zadanie realizujesz na Wilanowie w pierwotnej lokalizacji, poproś grupę, aby odnalazła Szkołę Podstawową nr 300, której patronką jest Wanda Rutkiewicz.

Na planszach zawieszonych na ogrodzeniu znajdują się odpowiedzi na powyższe pytania albo informacje, dzięki którym łatwo będzie wskazać odpowiedź (np. znak zodiaku).

Jeśli ćwiczenie chcesz zrealizować poza Wilanowem, jako źródło informacji możesz podać stronę:

www.sp300.edu.pl/patron.html

3. **Jeśli** masz czas, możesz wprowadzić też ciekawostki związane z Himalajami, np.:

Mount Everest to najwyższa góra świata, która wciąż „rośnie”. W 2020 r. ekspedycja geodetów z Chin i Nepalu ustaliła, że góra razem z pokrywą śnieżną mierzy 8848,86 metrów.

Wcześniej Nepal polegał na danych z 1954 r., które wskazywały 8848 m n.p.m., zaś Chiny na pomiarze z 2005 r., podającym 8844,43 m.

Himalaje stanowią trzecie największe skupisko lodu i śniegu na świecie, po Antarktyce i Arktyce. Himalaiści i himalaistki korzystają ze śniegu jako zasobu wody, gotując go.

Na szczycie Mount Everestu woda wrze w temperaturze 68°C.

4. **Dodatkowo** możesz poprosić, aby każda osoba/grupa zastanowiła się, co przyda się każdej himalaistce. Swoje propozycje – wraz z uzasadnieniem dlaczego wybiera akurat te rzeczy – można zapisywać w konwencji:

RZECZY:

DLATEGO, ŻE:

SCENARIUSZ 5: SKOJARZENIA

Cele: Rozwijanie wiedzy o Wietnamie i Himalajach.

Rozwijane umiejętności: twórcze myślenie, rysowanie, współpraca w grupie.

Formy pracy: indywidualna, w parach, grupowa (do wyboru).

Materiały: Kartki, długopisy, flamastry lub/i kredki.

Przebieg zajęć:

1. **Jeśli** zadanie realizujesz na Wilanowie w pierwotnej lokalizacji:

A) Poproś grupę, aby odnalazła Ambasadę Wietnamu.

B) Poproś, aby każda osoba/grupa zanotowała **nazwę zatoki**, która zlokalizowana jest na północy Wietnamu i znajduje się wśród rekomendacji turystycznych Ambasady na jednej z plansz umocowanych na ogrodzeniu budynku (Hạ Long).

C) Poproś, aby każda osoba/grupa zanotowała nazwę największego na świecie **łańcucha górskiego** (Himalaje).

1. **Jeśli** zadanie realizujesz poza Wilanowem, naprowadź grupę uczestniczącą w zajęciach na obie nazwy w sposób dostosowany do jej wieku i aktualnej wiedzy.

2. **Poproś**, aby każda osoba/grupa wypisała skojarzenia, które według niej łączą zatokę Hả Long i Himalaje – oczywistych (np. Azja; zaczynają się na „H”), a także nieoczywistych czy absurdalnych. Te mniej oczywiste możesz potraktować jako punkt wyjścia do dyskusji o skojarzeniach (jeśli potrafimy wskazać powiązanie – nie ma złych skojarzeń) i np. wieloznaczności słów.

3. **Jeśli** masz czas, możesz wprowadzić ciekawostki oparte na skojarzeniach związanych z obiema nazwami, np. o smokach i koziorożcach:

Zatoka Hả Long, czyli Zatoka Lądującego Smoka, słynie z różnorodności flory i fauny. Zamieszkuje ją np. ponad 200 gatunków ryb oraz serau (Capricornis) – ssak żyjący w górach Azji od Himalajów po Sumatrę oraz w Tajwanie i Japonii.

W systematyce biologicznej należy do plemienia koziorożców (Caprini), które znajduje się w podrodzynie antylop (Antilopinae). Do tego plemienia należy także owca (Ovis).

Smok to popularny symbol w kulturach azjatyckich - reprezentuje m.in. moc, władzę, dobrobyt, szczęście. Symbol Druka – Smoka Piorunów – jest wpisany we flagę Bhutanu, królestwa we wschodnich Himalajach. W dzongkha, oficjalnym języku królestwa, Bhutan nosi nazwę „Druk Yul” – Kraju Smoka.

Smokowi przypisany jest też piąty rok w kalendarzu lunarnym, popularnym w krajach Azji Wschodniej i Południowo-Wschodniej, w tym Wietnamie i Bhutanie. Najbliższy Rok Smoka wypada między 10.02.2024 a 28.01.2025 r.

– Przepraszam panie szanowny, czy ten tramwaj faktycznie do Wilanowa posuwa?

– Tak. [...]

– Rzuć pan okiem na tych pasażerów, co ich pan wieziesz. Do mieszkania króla Sobieskiego się udają, a poubierali się łachudry jak na plażę do Kozłowskiego*. Bez marynarek, bez kapeluszy, krawatów nawet niektóre _____ nie mają. Na gołego niedługo zaczną po królewskim stołowym pokoju się _____. Za dawnych czasów taka rzecz była nie do pomyślenia. Do Wilanowa bez sztywnego _____ nikt by się nie ośmielił przyjechać, bo po pierwsze ze wstydu przed znajomymi by się spalił, a po drugie _____ wilanowskie w niebieskich kapotach i czarnych kapeluszach przy bramie stojeli i każdego jednego co pod względem wyglądu na gościa do pałacu nie pasował za krawat i _____ do ogrodu kwiaty wężać. [...]

W tej chwili elektrowóz zatoczył łuk na wilanowskiej _____ i przystanął. Z wnętrza wysypał się tłum wycieczkowiczów, obładowany paczkami i walizkami z żywnością.

**plaża braci Kozłowskich - popularna przedwojenna plaża prywatna na terenie prawobrzeżnej Warszawy, zlokalizowana - podobnie jak Poniatówka - na południe od mostu Poniatowskiego.*

Od 09.06.1935 r. warszawiaków w jej okolicę dowoziła sezonowa linia tramwajowa „Extra”.

PĘTLICA – pętla

DZWONIEC – dozorca

WONT – won (uciekaj/cie stąd)

PĘTAK – lekceważąco o kimś np. niepoważnym, nieporadnym

BRADZIAŻYĆ – wieść hulaszczy tryb życia, bawić się

PÓŁKOSZULKA – sztywny gors z kołnierzykiem wkładany na
koszulę

A) Wanda Rutkiewicz studiowała aktorstwo.

prawda ◦ fałsz

B) Wanda Rutkiewicz w 1962 r.
ukończyła kurs taternicki na Hali Gąsienicowej.

prawda ◦ fałsz

C) Wanda Rutkiewicz urodziła się na terenie dzisiejszej Litwy.

prawda ◦ fałsz

D) Wanda Rutkiewicz zdobyła Mount Everest 16.10.1978 r.,
czyli tego samego dnia, w którym Karol Wojtyła został Janem Pawłem II.

prawda ◦ fałsz

E) Znak zodiaku Wandy Rutkiewicz to waga.

prawda ◦ fałsz

F) Wanda Rutkiewicz mieszkała na Wilanowie.

prawda ◦ fałsz